Ч. 252 (11.503). Львів, неділя 11. листопада 1928. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік LXVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Вибір Гувера.

Львів, 10 листопада 1928.

Величезною більшістю, далеко більшою, ніж хтонебудь сподівався, вибрано Герберта Гувера, кандидата республиканців, президентом Зл. Держав. Із 48 держав („стейтів“) голосувало на нього не менше як 38, із 531 електорів (правиборців) має він запевнених 444 голоси. Такою більшістю не був ще вибраний ні один президент Америки від часу Вашингтона.

Свою перемогу завдячує Гувер не тільки знаменито функціонуючій виборчій машині республиканців, але й діланням сил значно глибших, на які не мали впливу ні ріжниці у виборчій тактиці обох таборів, ні особисті прикмети обох кандидатів. Програну кандидата демократів Сміта спричинила передовсім та обставина, що він є католиком і противником прогібіції. Ці дві справи були рішаючі для наставлення міліонових мас виборців, довкола них оберталася ціла виборча боротьба, вони й рішили про кольосальну перемогу Гувера.

Католицизм Сміта був тою причиною, що відвернула від нього маси протестантського населення Злуч. Держав. Республиканська пропаганда використала цю обставину з чисто американською безоглядністю. Викликано всі спомини, давно забутих війн між католицизмом і протестанцизмом, а ціла виборча кампанія робила там нерідко враження кампанії не політичної, а релігійної. Проти Сміта змобілізовано все протестантське духовенство, змобілізовано й жінки, а що релігійний фанатизм в Америці ще дуже сильний, то не диво, що цей фанатизм рішив про вислід виборів.

Друга справа — це справа прогібіції. Тут жінки відіграли спеціяльно велику ролю — знову проти „мокрого“ Сміта, а за „сухим“ Гувером. Мотиви такого становища жінок ясні: вони хотять, щоби прогібіція була дальше в силі, аби їх чоловіки не могли пити і пропивати свого заробітку. В деяких стейтах, прим. в Ню Йорку, вже у второк до полудня голосувало 4—5 разів більше жінок, як мущин, а всі очевидно на Гувера.

Демократи зужили теж немало енергії і були у виборчій боротьбі не менше безоглядні, як республиканці. Щоб побивати кандидата республиканців патріотичними аргументами, вони представляли Гувера як американця не зовсім певного, нестопроцентового, бо, мовляв, він жив багато літ за границею, він говорить чужими мовами чи не краще, як англійською і т. п. Одначе аргументи демократів не промовили до душі загалу американського населення. Їх кандидат перепав навіть у таких стейтах, в яких фармери, на яких Сміт головно спирався, мали переважаючу більшість. І там голосовано переважно на Гувера, хоч він мав марку противника сільських продуцентів.

Вибір Гувера американським президентом означає зріст, дозрівання і щораз більший розмах американського імперіялізму, не зважаючи на те, що про його вибір рішили в першу чергу жінки-прихильниці прогібіції і протестантські проповідники. У внутрішній і закордонній політиці Гувер продовжатиме в загальному політичну лінію свого попередника на президентському стільці Куліджа, себ-то політику скріплювання авторитету, сили й добробуту Злучених Держав. У справах европейської політики, в яких Гувер визнається безперечно краще від Куліджа, йтиме він, як загально надіються, традиційним шляхом свого попередника.

Львівські дні у соймі.

До промови посла Хруцького та заяви міністра Складковського.

(Від нашого кореспондента.)

Варшава, 6. листопада 1928.

Було ясно, що львівські події, відбившись голосною луною не тільки по всій Польщі але й по далекому та широкому світі, найдуть відгук і в соймі. Тому теж і галерія і дневникарська льожа були повні, бо заздалегідь люди сподівалися якихось сензацій. Вид генеральського мундуру міністра внутрішніх справ на урядових лавках ще дужче оправдував ці здогади. Отже від самого початку сьогоднішнього засідання панувала в соймі „львівська“ атмосфера.

Одначе негайні внески у львівській справі, про які повідомила вже була раніше преса, не могли ввійти на чергу нарад з регулямінових оглядів. Вони з технічних причин були зголошені щойно підчас засідання, після відчитання денного порядку, а колиб навіть внесено їх раніше та на вступі засідання зголошено пропозицію на доповнення денного порядку, треба би позискати для цього апробату всіх без виїмку присутніх, — що було річю безнадійною. Щоби однак не тягти справи з уваги на її значіння та порушити її при якійнебудь нагоді, Український Клюб зголосив свого представника як одного з перших до генеральної буджетової дебати. Був ним посол Хруцький, який прийшов до слова після промовців ППС, ендеції і ББ.

Очевидно, що коли промова посла Марева оберталася довкола суспільницької політики уряду, а промови пп. Рибарського і Кржижановського (оба вони є професорами політ. економії) були присвячені політиці економічній, промова представника найбільшого непольського клюбу в соймі мусіла займатися національною політикою цього уряду, вяжучи її з цілістю української проблеми з одного боку та цілістю відношення всього польського громадянства і всієї 10-тилітньої польської державної влади до українського населення. Нелегке завдання промовця, який мусить бути приготований на те, що сама його поява на трибуні зворохобить половину шановної авдиторії, яка тільки чигає на кожне слово, щоби промовця закричати чи з пантелику збити! Признаємося, що самі сподівалися, що у цій сьогоднішній наелектризованій і так мало ідилічній „львівській“ атмосфері польського сойму, його сали стане в звязку з виступом українського посла ареною ще яскравіших проявів темпераменту польських послів, ніж нею стала. Колиж посол Хруцький все-таки виголосив свою промову серед відносного спокою (перерив марш. Дашинського й тріо пп. Бурди, Подкевіча і Сайоци та кількох ендеків і хадеків — це насущний хліб), то завдячувати це треба двом обставинам: 1) безумовному „капенимерові“ навіть серед беззастережних приклонників „офіціяльної тези“ про львівські події і 2) надзвичайно спокійному й культурному тонові промови, який у таких випадках ще яскравіше підкреслює сильний зміст, та з другого боку добовязує противників (дарма, що не всіх!) до такогож культурного вислухання промовця. Щодо „капенимеру“ (про який ми згадували вже при характеристиці загальних настроїв у Варшаві в попередній кореспонденції), то він в одних свідомий (закордонний відгук, здібність влади панувати над ситуацією, проблема внутрішньої безпеки, престіж держави і т. п.), в інших несвідомий („гвалт гвалтем...“). Однак одні й другі почувають: тут щось не в порядку, не в порядку національна політика, якої наслідки аж так явно йдуть понад голови авторів і виконавців політики! Тому одні і другі психічно предиспоновані справою цією взагалі займатися, про справу — при всьому подразненні — дебатувати, без огляду до учасників дебати. Очевидно, що великій більшости „бебеків“ та всій правиці приємніше булоб такі заяви, як посла Хруцького, приглушити криком, однак тут — як сказано — заскочила їх і збентежила культурність тієї заяви.

Справжня демонстрація вибухла у звязку з відомою заявою міністра Складковського. Поминаючи демонстрацію Українського Клюбу проти міністра, як відповідального чинника за всю внутрішню політику й усі органи державної адміністрації, суть демонстрації була звернена проти змісту тієї офіціяльної енунціяції. Правда, це відомий трафарет, аби зверхня влада не брала ніколи сторону обвинувателів підчинених їй органів, бо це, мовляв, насовні й саму владу дискредитує. І коли, знаючи цей трафарет, заява міністра Складковського не здивувала Українського Клюбу, вона всетаки була до певної міри несподіванкою, а то саме з уваги на згадані настрої серед самих польських політиків! Як відомо, Український Клюб відповів співом: „Не пора...“ Заява міністра Складковського потверджує наше твердження, висловлене у попередньому дописі, що всупереч усій льоґіці ситуації національна політика польського уряду довгенько ще бродитиме старими стежками.

Так минув перший „львівський день“ у польському соймі. У вівторок буде слідуючий, мабуть не менше гарячий. Коли взяти під увагу безнадійну нудьгу, що запанувала віддавна у соймі, ця „ріжнородність“ була би навіщем веселим, якщо це булаб так страшенне сумним.

І. Кедрин.

„Що є істина?“

Волинські несподіванки. — Життя кільчить. — Повиборчі настрої.

(Від нашого постійного кореспондента.)

Луцьк, 8. листопада 1928.

I.

Англієць чи француз, щоб стати журналістом, мусить пройти дуже тяжку, сувору школу. Йому не вільно зармуватися засадою: „Так мені здається“. Оз[illegible] боєсний до зубів [illegible] жланим оком (, як кажуть, підкутий на всі чотири ноги залізною льоґікою, там він є дійсно творцем громадської опінії.

А в нас?

Як часто зустрічаємо на газетних шпальтах, а особливо — популярних часописів, таке освітлення нашого життя і з такими „претенсіями“, що мимохіть згадується російська фраза: „взгляд і нечто“, або: „криве зеркало“.

А поверхове, хаотичне, а ще гірше — тенденційне освітлення життя тої чи іншої нашої провінції, при відсутности ближчого знайомства та звязку, звідки може потягнути за собою тяжких і сумних наслідків!

Особливо небезпечні є подібні неглибокі та несеріозні освітлення життя Волині, яка перебуває під цей час у стадії хаосу, боротьби явних і скритих сил, внутрішнього духового переформовування мас.

Поверхове, абі-як змальовування процесу варення місцевого життя в попередніх роках може й було одною з причин виборчих необчислень і несподіванок. Писалося богато, і це „багатство“ неправильних діягноз і прогнозувань лише звело в блуд керуючі політичні чинники.

Заплачено за них дорого.

II.

Тому, починаючи своє співробітництво в „Ділі“, я дав титул першій своїй статті: „Терра інкогніта“. Переконаний і тепер, що кожний серіозний, освічений українець Волині не посоромиться признатися, що богато й дуже богато дечого в місцевому житті є для нього під цей час ще неясним і незбагненим. Звичайно, там де лікар іноді сумнівається й вагається, там знахор є переконаний, що все розуміє й на все має ліки.

Але що вільно знахореві — не вільно тому, хто має завданням висвітлювати в пресі ті чи інші явища громадського життя.

В ч. 230 „Діла“ був уміщений мій черговий допис під титулом: „Життя кільчить“. У ньому писав я: „Волинь робить мені... такі самі несподіванки, як і“ і т. д. „Я лише скромно спостерігаю, як життя кільчить“.

Несподіванки й кільчення життя... Тільки. А тим часом у „Новому Часі“ з приводу цих моїх двох думок появилося, здається, аж три статті. Згадую про них не з метою полеміки. Маю на увазі лише повищі міркування, що занадто поверхові чи надмірно претенсійні освітлювання волинського життя — це просто непщення Волині.

„Якіж, — каже автор цих статтей, — можуть бути несподіванки в громадському житті, яке підлягає певним сталим (?) правилам“ (може законам природи?).

Чи варто вияснювати авторові, що те не закон чи право природи, а що таке „правило“? Чи варто говорити про те, що психольогія має ще зовсім непроглядне [illegible] поле законів природи, [illegible] за разурав і гипотезами, як [illegible] на досвідах і разураю насьовує на [illegible] несподіванки?

А щож казати про ще не вивчені закони людського [illegible], узалежнені, з одного боку, від внутрішніх сил — го, з другого боку, від [illegible] особливостей індивідуальних [illegible] стихій і — впливів інших [illegible] т. д.?!..

І все це складає питання в популярному засягові [illegible] такто [illegible]

ерком: „Не вірю в несподіванки" (відкидає їх?) — каже автор. Ясно, що після цеї заяви несподіванок для нього в житті нема. А поруч пише: „Боюсь їх (несподіванок), коли все таки вони появляються". Чиж не напосні ці несподіванки! Їх нема, а вони все таки появляються. „Зі здвоєною увагою слідкую за ними", продовжує автор. За тим, чого нема? „Несподіванки" (які не істнують?) в нашому народньому життї вважаю нашим найбільшим нещастям". — Уявіть собі: неістнуючий вовк є найбільшим нещастям для овець! Чи не відкриття? Нарешті: „Вони (оці неістнуючі в нашому життї несподіванки) були й причиною, що ми сьогодні не є державним народом"!

Годі!

Чи повинна подібна нісенітниця появлятися в часописах, призначених для ширших мас?

А тепер від „теорії" до практики. Чи є вони, оці несподіванки, в реальному волинському життї? Знає дехто людину, як мріяла бути лічнем. І сталося так: з „Просвіти" викинули, з Банку викинули, кандидував на члена міської ради — викинули, хотів станути на листу до сойму в одному повіті — селяни викинули, перейшов до іншого повіту — теж викинули. Щож це було — сподіванки чи несподіванки? Здається, й великі несподіванки! А вибори на Волині? Хіба би хто дозволив вписати себе на листу, колиб знав напевно, що його не виберуть?

І пощож таке писати про нещасну Волинь?!

Динаміка специфічного волинського життя ще так мало досліджена, що несподіванок для українців не може не бути на кожнім кроці.

III.

А тепер про „кільчення життя". „Може видатися, каже автор, що на Волині досі був лише хаос і щойно тепер хтось сюди приїхав й сказав: нехай станеться й почало кільчити життя"... „воно вже раз перецвіло"... „Пізнають на Волині й УНДО (щоб воно тільки менше тих, що всюди несподіванки бачуть, слухало)" — звичайно, щоб слухали його — автора! — „А все це аж надто доказує, що життя на Волині кипіло й коли тепер не кипить, то мабуть вогонь потухає" (звичайно!). „Український національний табор, — каже автор, — повинен.. розвязати питання, чи життя тут кільчить, чи воно вже виросло й які його форми". „А коли його вже всякі галапаси обсіли, то з них завчасу треба то життя обчистити — щоб нічого не затроювало організму".

Мені здається, що це запізніла порада. Нац. табор повинен був обчислити волинське нац. життя ще до виборів. Тоді селянам не довелосьби самим очищати його від цих галапасів у моменті виборів, і тепер вони дійсно не отроювалиб організму та не писалиб нісенітниці про „неістнуючі несподіванки, яких боїться та за якими стежать"..

IV.

Чи кільчить життя?

Що під цей час на Волині дійсно життя закільчило й то тут, то там робить декому несподіванки, цього не бачать хіба ті, що зовсім нічого не здібні бачити.

Напевне кільчило воно не раз і перед тим. Бож життя є вічним кільченням і завміранням. Зріст народів, їхній прогрес є безупинним кільченням нових ідей і форм життя.

Коли автор не знає такої простої річи, що життя вічно кільчить, бо інакше не булоб життям, нехай загляне хочби до книжки Сера Ралягада про Толстого й знайде там таку фразу:

„Тупа пиха й глибока ненависть... стремить до того, щоб не дати **закільчитися** тому героїчному, неповторному, що пнеться на найвищі шпилі еволюції".

А які плоди були від того, що колись волинське життя кільчило та „перецвіло", про це кажуть недавні вибори та кволість і дезорганізація національного табору.

V.

„Що є істина?"

На це питання Христос Пилатові не відповів. Можливо тому, що той істини не зрозумів би. Ми всі дуже й дуже далекі ще від „істини" нашого національного життя. Тому воно й протікає в таких муках і стражданнях.

Життя Волині з цих мук знов, як сотні раз, народжується, кільчить, робить несподіванки, як та дитина своїй матері.

Вимагає воно пильного й глибокого студіювання, щоб вивести його з передвиборчих манівців і провадь на пряму дорогу. Вимагає й шукання серед щоденних несподіванок отої загубленої національної „істини".

Цій важкій роботі страшенно перешкоджають балакання про неістнування істнуючих несподіванок, відбивання кільчення життя в кривих зеркалах тенденційности та затроювання життя ріжними галапасами, яких народ уже кілька раз „обчищав", а вони все ще сидять.

На правильне й серіозне освітлення життя Волині націон. табор дійсно повинен звернути серіозну увагу. Досить уже плутанини, блудів і катастроф.

В. Островський.

По широкому світі.

У соймі в Данціґу почались утрете наради над проектом законів щодо зміни конституції „вільного міста".

Льорд Ґрей заявив у промові на зборах ліберальів у Льондоні, що англьо-французьке морське порозуміння було великою помилкою.

У жовтні вивіз ротлянський уряд до Німеччини через Латвію 972 вагонів збіжа.

Литовський уряд у звязку з харчевою кризою призначив 12 міл. літів на допомогу голодним.

З англ. джерел повідомляють, що небавом буде підписаний договір між Францією і Італією. Рим зречеться Тунісу, а дістане виправку кордонів у Тріполісі.

Румунія за прикладом Франції переіменує міністерство війни на „м-ство краєвої оборони".

На місце польського посла в Берліні Кнолля має прийти князь Радзивил.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

Слово до ареопагу Нобля.

Одна новинка і один факт, що повториться мені кільканацять разів у другій половині кожного місяця, сплелись в одно, щоби мучити мене страшним сном. У голові танцювали прізвища кандидатів на нагороду Нобля, а поруч них величанська сума гроша. Коли я простягнув руку до цифри, виявилось, що сиджу на скромному місці — члена комісії від літературної премії Нобля.

— Ви прохаєте голосу? — спитав мене голова комісії, сам покійний Нобель. — Будь ласка...

І тоді я відчув, що язик мій — легкий, наче миттю зроблена мною карієра. 12 моїх товаришів, яких я побачив уперше, всміхнулись до мене так привітно, якби давно ждали на мою приготовлену промову.

„ВПоважані Панове! Всі ми погоджуємося, що становище кожного з нас зокрема і всієї нашої комісії, цього року вимково складне та відповідальне. Весь світ жде від нас справедливого рішення, не розуміючи, скільки ріжних суперечних інтересів, протилежних рівносильних осудів, ніжних мотивів і рефлексій збігається в моменті, коли хочемо вибрати зпоміж предложених кандидатів двох найбільше заслужених. Ніхто з нас не схоче боронити погляду, що дотеперішних 26 лавреатів Нобля були саме цими найбільше заслуженими. Шукаючи що-року за одним мистцем пера, якому хочемо до слави додати популярність і мільйони, ми рахуємось більше з мотивами загального характеру, ніж із власними пересвідченнями про величину письменника та силу його творчости.

За кандидатами промовляють офіціяльні наукові установи народів і представники держав. Щоби зберігти менш-більшу рівновагу сил між цими народами та державами, ми часто мусимо кривдити самих кандидатів, які належно від своєї вартости відпадають тому, що приходить черга на нарід або державу віддавна ненагороджені. Такої кривди імовірно зазнають з нашого боку цьогорічні два кандидати Італії, лише тому, що саме минулого року ми нагородили італійську письменницю. Аж дивне слухати, що після пересічного таланту Ґрації Деледди — нехай легкою буде їй наша нагорода! — Італія аж цього року пригадала собі Бенедетта Кроче — одни з наймогутніших і найширших европейських інтелектів, фільософа та критика, якого одна сторінка має в собі більше творчости, ніж збірне видання Деледди і вдвоє більшого Анунція. Здається, що непересічного його земляка історика Ферреро таки не слід припоручати з автором „Естетики" та „Фільософії практичної діяльности" і великого обновника Геґля.

Не менший клопіт маємо з Францією. Вона дістала досі чотири нагороди, так само як Німеччина; — після них ідуть інші великі та менші народи, що мають лише по дві нагороди та по одній. Ми не можемо, очевидячки, мірити народів з такою літературою, як Франція однією мірою, що Швецію, Норвеґію, Польщу або Данію. Першим справедливим критерієм критики є розуміння пропорцій між ріжними величинами, які мусять бути підставою нашого осуду. Якщо принціпіяльно Франція могла би рахувати нині на нагороду то один її кандидат: Берґсон, не має рівного з ніяким іншим ніякої іншої держави. Фільософ, що прожолобив одно з головних річищ нашого думання не потрібує ні лаврів ні міліонів. І тому майже ніяково згадувати при ньому його товариша з „Французької Академії" повістяра Естоніє, якому ні наші лаври ні міліони не в силі допомогти, щоби зробити з нього письменника европейської міри. Після Анатоля Франса це так великий крок узад.

Якщо на чергу прийшла би Німеччина, Томас Манн є единим її кандидатом; його глибина йде напрочуд у парі з його популярністю.

Англія могла би мати право пригадати нам, що досі два її лавреати, нарівні з Польщею — це таки трохи за мало. Кіплінґ і Шов з одного боку, а Сенкевич і Раймонт з другого — неприємна пералеля. В Англії померли недавно чимало її кандидати: Конрад і Гарді; живуть Уельс, Баррі, Беннет, Моґен. Ми маємо вибирати між двома однаково популярними: сеніором Гельсуорті і темпераментним Честертоном. Вибір Честертона міг би дати привід до веселих дотепів на нашу адресу: що після вільнодумця та соціяліста Шова звеличуємо його найбільшого ідейного противника — католика та традиціоналіста. Гельсуорті є більше в стилі офіціяльного лавреата зі своєю „Сагою Форсайтів". Честертон, безумовно талановитший і оригінальніший, не дав крім „Ортодоксії" ніодного справді зрівноваженого твору.

Поруч Англії рівні права має її велика кольоніяльна суперниця, Еспанія, яку ми в Европі, на жаль, знаємо так страшенне мало і з власною втратою. Про її кандидатів Палясіо-Вальдеса і К. Еспіну поруч Унамуна не можна сказати більше як про Естоніє, коли маємо при ньому Берґсона. Еспанський Честертон і Пірандельо в одній особі: — Унамуно, це один із найчільніших представників сучасного духа, що в силі поєднати в собі безліч суперечностей розділених офіціяльною загальною льоґікою на окремі ділянки чуття та площини світогляду. Не можу уявити собі цікавішого та кращого між він кандидата премії Нобля, — Нобля, який винайшов динаміт на те, щоби повернути добуті за нього гроші на нагороду за твори для добра людства!

(Докінчення буде.)

Після львівських подій.

„Мужеський вчинок“.

К. Грабик, б. співробітник „Слова Польск-ого“, а тепер кореспондент „Курер-а Позианьск-ого“ в ч. 508 того органу з 5 ц. м. помістив статтейку-кореспонденцію „Після львівських випадків“.

Зазначує він, що львівські події зійшлися зі зіздом галлерчиків та приїздом до Львова ген. Галлера і марш. Тромпчинського, які інстинктовно Львів повязав в одну цілість. Чому?

„Бо десятиліття оборони Львова викликало тут сумні рефлексії, в яких брала верх нота зневоховання супроти наглядного упадку польської сили, супроти повної безкарности українського терору. Львів, колись чинний й **агресивний**, зійшов до ролі попелюха, який безсильно глядів на поневірку його честю українськими борителями. Аж нагло, як зпід землі зірвався насильний голос протесту. Вернув старий, випробований народовий дух Львова. Львів доразово покарав злочинців за профанування його почувань і дав їм діймаючу научку“.

Тоді саме зявилися у Львові ген. Галлер і марш. Тромпчинський і при них скупчився Львів. З рідким ентузіязмом Львів маніфестував на честь „блакитного вожда“.

Другого дня відкрито зізд галлерчиків. З промовою виступив ген. Галлер, який

„досадно вказав, що злочинні руки Берліна готують замах на Львів і бунтують тут україн. елементи проти Польщі. „Однак перестерігаю всіх — говорив ген. Галлер — що як усе, так і в будучности ряди галлерчиків стануть тоді вірно в обороні Львова“. Буря оплесків була відповідю на отсей маніфест“.

На тему „звязку німців з українською акцією“ виголосив фантастичну промову б. марш. Тромпчинський, кінчаючи її так:

„Не хочу тут довше говорити про вчорашні події у Львові. Не підлягає сумніву, що **єдиною відповідю там, де не дописують (zawodzą) суди й інші інституції, є вендетта**“.

„Ті енунціяції — пише далі „Кур. Позаньскі“ — народових провідників згідні є з настроями Львова, тому й найшли тут сильний відгомін. Тимчасово випадки у Львові зліквідовано. **Годиться лише з цілим натиском спростувати дивні і непотрібні інформації деяких щоденників й агенцій, що здемолювання „Діла“, „Маслосоюзу“ і взагалі решти руських інституцій і будинків довершило якесь шумовиння. Довершила їх свідомо й явно польська молодь, яка в окремій друкованій енунціяції до громадянства взяла за те все на себе повну відповідальність. І найшла признання**, бо її відрух є такий зрозумілий, що ані на хвилю не можна йому дивуватися. Відрух утриманий в карбах і перерваний у властивому моменті, як то дійсно сталося, **є мужеським вчинком і не вільно його стидатися.** Лише злочин і провокацію покарано“.

„Цинізм гайдамаччини на соймовій трибуні“.

Жовто-масовий „Іл. Кур. Цодзенни“ містить вже третю з черги статтю на тему львівських подій та їх відгомону в тоні й освітленні, гідних найбільшого подиву. В статті „Цинізм гайдамаччини на соймовій трибуні сильною рукою приборкав уряд Річипосполитої“, курерські виманці „рівности, вільности, згоди й братерства“ зупиняються на виступі посла С. Хруцького в польському соймі.

„Вчорашній виступ українців в соймі Річипосполитої є типовим явищем такої „льова злодія“ психольогії. Русини побабили польські памятники, стріляли до польської молоді, що [illegible] з місця [illegible] і порядку, а потім виступають в [illegible] з обвинуваченнями, домагаються [illegible] суду і кари [illegible] польських

представників польських властей, польського громадянства, а одночасно представників маєстату права. Треба справді великого цинізму, щоби здобутися на такий тон і на такі слова“.

Очевидно, львівські „авантюри“ розпочато „в порозумінні з Берліном і Москвою з метою зашкодити Польщі за границею“. Про це свідчить та обставина, що вже в двавапять годин після подій берлінська і радянська преса трубіли на тривогу.

„Що українці оповідають про львівські випадки за границею — можна собі уявити. Є то брехня, фальш і облуда, але щонайменше люди, які розсівають ті брехні, можуть рахуватися з тим, що їх окруження не знає правди. Однак треба вже справді безмежного цинізму, щоби в польськім соймі, перед представниками польського уряду і польських послів, які на засідання приїхали просто зі Львова і які бачили випадки, оповідати такі історії і ставити такі домагання, як то зробив іменем українців пос. Хруцький. П. Хруцький на трибуні, домагаючись... справедливости і кари за події у Львові, робив враження того чорта, що убрався у фелон і хвостом на богослужения дзвонить“.

Польське громадянство домагається кари,

„домагається суду на тих, що сплюгавили памятники тих, що своєю кровою оборонили польськість Львова. Домагається кари на тих, що в десятиліття трагічної боротьби вийшли на вулицю, щоби роздути іскри нової боротьби, що кулею, купленою за німецькі марки цілили в груди сторожів права“.

А тими, що найбільше повинні лякатися кари, є українські посли. Селянська маса є спокійна, вона бажає ладу і спокою, а боротьби хотять українські шовіністи. Український рух повстав за австрійські гроші (москалі твердять, що за польські! — Ред.), за пруські марки годовано ненависть до польського люду.

„За весь час австрійського панування були ви (себ-то „українські шовіністи“) щедро оплачуваними агентами уряду, якому достарчували ви аргументів, коли правив гаслом: **divide et impera!**“

1-ий листопада 1918 р.

„не був зовсім вчинком незалежницьким. Був це поцілунок Альманзора, зложений на вилицях польського народу упадаючою Австрією, щоби затроїти і знищити спокій цеї землі, щоби морем крови розділити два братні народи“.

Хіба достаточна „характеристика“ українського руху й його „історії“.

А українські посли?

Вони беруть гроші „з державної каси“, їздять польськими залізницями і грають ролю

„доставців отруї, комівояжерів Берліна і Москви, які хотять бурити спокій в краю“.

Такі то українські посли.

І їм то дав „мужеську, рішучу, з глибини польських сердець пливучу відповідь“ мін. внутр. справ Складковський, в якого „спіжевих словах“ бреніла нота „глибоко ображеного почуття права“.

Промова ген. Складковського не була звернена проти „тієї спокійної маси селянства, що бажає згоди і льояльности супроти держави“, але була „рішучим ствердженням, що Річпосполита має силу і волю здавити тих, що вогонь хочуть підложити під вугли нашого дому. — „Живете ненавистю до польської держави! — кинув в обличча зрадникам, береженим посольською недоторканістю міністр внутр. справ“.

„Уряд не [illegible] [illegible] у відношенні [illegible] [illegible] [illegible]

виявляється знання підбурювання населення“.

„Було то вказання пальцем на тих, які є моральними спричинниками подій, з які опісля дивічно підносять обвинувачення. Була то одночасно заповідь, що Річпосполита, яка для всіх дітей має матірну долоню, зуміє супроти внутрішних ворогів, оплачуваних зовнішніми ворогами, найти **твердий, в сталь окований пястук**“.

Ця статтія кінчається міркуванням на тему „розвязки“ національного питання в сучасній Польщі:

„Наша політика у відношенні до українських радикалів і шовіністів була від літ політикою зигзаків. Що кілька місяців змінювалися уряди у Варшаві, а кожний висував нові гасла, а кожний нищив те, що зробив попередній. Прийшов потравлений уряд, громадянство бачило поправу в багатьох ділянках, бачило сильну руку в багатьох справах, **але не бачило її в належній мірі в національній політиці на Сході**. Чи то тоді, коли потравлений уряд, **виконуючи сумної памяти язиковий закон**, створений Ст. Грабським і Ст. Тугутом, чи то пізніше, коли йшло про енергійне протиставлення агітації українських послів, — уряд ішов шляхом, який не збуджував в українського населення враження, що працюється в ясно означеному напрямі і з тією самою рішучістю, яка в інших справах значує той уряд.

„Серед українського населення, повстала обава, що фантом лібералізму, пригорнутого також супроти загорілих вождів і співців гайдамаччини, ослаблює руку уряду. Огірчення і пригноблення були зрозумілі. Бо коли часи слабого правління і слабої влади спричинили на окраїнах стільки нещастя, а сильний уряд і сильна влада того не направить, то справді могли наступити сумніви“.

Але тепер після виступу ген. Складковського

„в серця вступає бадьорість. Скінчилися дні тамлетизування. Українські стріли у Львові розірвали заслону, поза якою вороги держави приготовлювали бунт. Отворилися очі. Уряд промовив, громадянство відітхнуло з полекшою“.

—о—

З української преси.

ВІДРАДНИЙ ПРОЯВ.

Львівський український тижневик „Неділя“ приносить в 11. числі, як ми провірили, нескофіскованому, на першій сторінці в статті п. н. „Що діється в світі. — Після львівських подій“ таку замітку:

„Відрадним проявом є довершене вже обєднання всього українського студентства без ріжниці ідеольогічних переконань, яке видало у Львові відозву, в якій після ствердження свойого непохитного, патріотичного становища домагається: щоби 10-ліття 1-го листопада відсвяткувати загально-національним податком на фонд „Рідної Школи“, на національну розбудову українського Львова (заснування української промислової школи, безплатне навчання в народніх школах „Р. Ш.“); вибору здібної до праці скосолідованої й енергійної Гол. Управи „Р. Ш.“; свідомого й національно здорового учительства; створення приватних катедр для вищої освіти по українознавству; усунення з учит. збору „Р. Ш.“ полеків і українців-опортуністів; здержатися в часі від 1-го листопада 1928 до 16-го липня 1929 р. від усяких забав, а гроші, які малиб піти на ці забави, зложити на згаданий фонд „Р. Ш.“.

ВІДГОМІН ЛЬВІВСЬКИХ ПОДІЙ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ.

В тій самій „Неділі“ виразно під згорі наведеним читаємо: „Зокрема на Рад. Україні найшли львівські події дуже сильний відгук. Весь Харків, як також Київ, Полтава та Одеса відізвалися бурхливими, протипольськими демонстраціями. В Харкові, в будинку польського театру відбулося многотисячне віче, на якому ухвалено різку резолюцію, звернену проти меншостевої політики польського уряду. Союз радянських українських письменників та Всеукраїнська Академія Наук вислали відозву до вчених цілого світу з протестом проти позиції [illegible] українців на західних землях. Рівночасне громадянство всеї Рад. України приступило самочинно до збірки грошевих пожертв, призначених на допомогу потерпівшим. Радянський уряд [illegible] [illegible] [illegible] українській [illegible] [illegible] [illegible] українського громадянства Великої України“.

Арештовані.

Дня 9. п. м. сиділи ще в слідчій тюрмі (Бригідки) при вул. Казимирівській: Роман Лучь, Семен Плачко, Андрушко, Аринович, Мурин, Шехович, Марія Чиж, Марія Кравців, Софія Мойсович, Хамула, Сениця, д-р Богдан Гнатевич, Богдан Кравців, Роман Сушко, Олександер Малиновський, Даруль, Володимир Ліось, Богдан Маркусь, Остап Деркінь, Евген Богачевський, Волод. Богачевський, Жигмонт Процишин, Ярослав Процишин і Осип Процишин.

В тюрмі при вул. Яховича сидять: Іона Сохацький, Володимир Гошоватюк, Антін Гошоватюк, Евген Пеленський, Евгеня Макарушка, Геля, Колак, Ганкевич, Ковалюк, Сенишак, Драган, Іван Баран, Гичко, Гладкий, Пасічник, Вогитляк, Барасюк, Микола Дужий, Олександер Боговець, Філинський, Антін Библяк, Захарич, Жизнєвський.

Вийшли на волю.

Довідуємося, що в четвер 8. п. м. випущено з поліційних арештів при вул. Яховича: Луку Лісевича, п-у Галю Волянську, п-у Марію Слоньовську, Богдана і Тараса Скрентовичів, Василя Кархута, Гриця Остаповича і Петра Бакевича.

Ревізії на провінції.

Пишуть нам зі **Стрия**, що там переведено ревізію в помешканні й канцелярії адв. д-ра Гарасимова. Ревізія не дала ніякого результату.

Сталім наші серця, йдімо все вперед, піднімаймо тих, що впали на шляху до відродження — УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ!

Перед виборами до Каси Хорих.

Акція Українського Виборчого Комітету.

Для спопуляризування своїх кличів і для розбудження заінтересування серед широких кругів українських обезпечених в Касі Хорих, Український Виборчий Комітет розвинув широку пропаґандивну акцію.

На мурах міста появилися великі афіші з виборчими гаслами як і з назвищами усіх кандидатів. Крім цього кожного дня відбуваються передвиборчі збори обезпечених.

В понеділок, дня 5. листопада відбулися збори в льокалі при вул. Краківській, де до зібраних українських робітників промовляв ред. І. Кедрин. В оживленій дискусії забирали голос члена робітників, як Жилинський, Ковальський, Белецкий та інші, які підкреслювали відношення свідомого українського робітництва до виборів.

Дня 6. листопада відбулися такі збори на [illegible] дільниці, а дня 7. листопада збори на городецькій дільниці. Промовляли кандидати української листи [illegible], Подгорський, Белецкий, Жилинський і багато інших присутніх робітництва.

На цю неділю готовить Український Виборчий Комітет велике прилюдне віче у салі Народнього Дому. Точне повідомлення про віче подамо окремо афішами.

При праці, яку веде Український Виборчий Комітет потрібна підтримка цілого українського населення. [illegible] до Каси Хорих [illegible] [illegible] 17. і 18. листопада [illegible] [illegible]

На економічні теми.

Торговля сирівцем лену та конопель.

В нашій пресі присвячується чимраз більше місця економічним справам нації. І цілком слушно, бо чим краще наладнані економічні відносини нації, тим більше значіння й силу має ця нація в сімі народів.

Від кількох літ ми є свідками, як український нарід по цім боці ризької лінії ставляє перші кроки, щоби в економічних справах визволитися зпід чужої опіки. Доказом цього є численні кооперативи, які з дня на день зростають і кріпшають. Праця кооператив пішла по лінії найменшого опору і старалася опанувати в першій мірі консумції. В тім напрямі вже дуже багато зроблено, одначе далеко ще до сконцентування в кооперативах цілого консуму. Богато ділянок економічного життя спочиває ще цілковито в чужих ру-ках, а в деяких тут і там починаються перші кроки.

До ділянок, які майже вповні опановані чужими людьми, належить торговля мануфактурою та сирівцем лену й конопель. В тих ділянках, як зрештою в богатьох інших, ми полишились цілком позаду. Не маємо ще до цеї пори повних статистичних даних щодо консумції мануфактури нами самими, одначе деякі записки, які про це маємо, доказують, що оборот мануфактурою на наших землях під Польщею виносить около 25,000.000 золотих річно. Все те майже виключно переходить через жидівські руки, бо на нас припадає всього 1 проц.

Щож до сирівця лену та конопель, то тут маємо вже докладніші дати і з цеї статистики можемо дечого навчитися. З уваги на те, що сирівець конопний частинно лишається в краю, а частинно вивозять його до Чехословаччини, згадую в цифрах лише про сирівець льняний. По виказам, поміщеним у тижневику „Дер Дайтше Ляйнен Індустріелле“ з 28. 8. 1928, в часі від 1. X. 1927 до 1. травня 1928 вивезено з Польщі до Німеччини та Англії 25.000 тон льняного сирівцю на загальну суму 143,400.000 золотих. З Союзу Радянських Республик вивезено в тім часі 21.5(0) тон, з Латвії 15.000 тон, з Литви 12.087 тон. Замітне, що Литва і Латвія були покупцями нашого сирівцю, щоб його посортувати, перемішати зі своїм і продати дальше як свій питомий, очевидно по значно вищій ціні. Це доказує, що культура й обрібка стоїть у нас на низькім рівні.

Як бачимо з повищого зіставлення, на першому місці експорту сирівців за границю стоїть Польща. Ми, українці Галичини, Волині, Підляша й Полісся, стоїмо з продукцією лену абсолютно на першому місці в Польщі. Можна сміло приняти, що на українців припадає 3/4 цілої продукції лену в Польщі загальної вартости 107,555.000 золотих. Коли до цього додамо вартість конопного сирівцю, котрий частинно відходить за границю, а частинно зуживається у польських прядільних у Лодзі, Бельську й Ченстохові, а дальше вартість того льняного сирівцю, котрий також зуживається в польських прядільних, то дійдемо до дуже високої цифри: 250,000.000 золотих, яку представляє вартість льняного та конопного сирівцю, зібраного з нашої рідної землі і витвореного працею наших селян.

Ця квота 250,000.000 золотих могла би подвоїтися, колиб ми зрозуміли, що значить раціональна управа і старанне плекання лену та конопель і старалися придиво лену та конопель вичистити так, як того вимагають заграничні ринки збуту.

Зрозуміли це правлячі круги Польщі і вирішили приступити до планового й раціонального експорту сирівцю лену та конопель за границю. В тій цілі твориться при помочі аграрного банку („Паньствови Банк Рольни“) у Вильні, під проводом директора виленського відділу п. Макулевича, комісія, котра має обдумати спосіб докладної організації скупу, сортування та експорту того сирівцю за границю. Проект Державного Банку Рільничого передбачує створення в тій цілі так званого „Товариства Центрального“ з осідком у Вильні, котре малоб до помочи місцеві союзи, а ті знова малиб до помочи при закупні сирівцю цілу масу агентів. Цей проєкт передбачує дальше будову центральних та провінціональних льокалів і магазинів, у яких не тільки переховувалисьб, але й сортувалисьб сирівець та льняне насіння.

Осідком централі булоб Вильно; осідком двох центральних складів булиб Гдиня і Люблин. Гдиня для експорту сирівців для західних держав, як Англія, Бельгія і Франція, куди з огляду на значно менші кошти перевозу морем можна транспортувати, а Люблин мав би призначений виключний експорт до Німеччини і Чехословаччини.

Іменована при централі комісія мала би опрацювати: а) плян скупу сирівців, б) їх перерібку в державі і піднесення їх розвою, в) впровадження штандеризації (певного роду сортерів) і обмеження вивозу несортованих та нескартельованих родів сирівцю. Комісія ця одержала запевнення від міністра рільництва кредит на сю ціль у висоті 700.000 зол. в ціли створення централі у Вильні і шістьох відділів на східних окраїнах.

Особливе значіння має управа лену для східно- і південно-східних земель Польщі, де до-нині примітивним способом виробляють ріжні полотна. Про їх високу ціну висказався на однім зїзді польський міністр рільництва так: „Не буду таїти, що привязую велику вагу до продукції лену на східно-полудневих „кресах“, де справедливо називають цей продукт бураком півночи; бо якби сирівець цей був перероблений у нас у краю, то найшли би працю тисячі рук і зниклоб зовсім безробіття, а добробут піднявсяб значно, тим більше, що військові круги мають намір завести у військо льняне білля“.

З того виходить ясно, якою важною галузею рільництва є у нас управа лену та конопель. Про культуру і плекання тих ростин, раціональне їх збирання та дбайливе й умілє вихіснування їх волокна скажу дещо пізніше. Тут вказав я лише на вагу цеї справи.

Акційна спілка „Полотно“, яка є одинокою у нас під цю пору того роду установою, постійно й уважно слідить за починами в тій справі правлячих кругів у Варшаві. Щоб не бути неприготованою та не дати випередитися кому іншому і звернути увагу дотичної комісії на своє істнування та змусити через це цю комісію взяти Акц. С-ку „Полотно“ під увагу при наділюванні філіями на наших землях, управа Акційної Спілки „Полотно“ отвирає цими днями одномісячний курс вишколення тих кандидатів, котрі по його укінченню займуться скупом та доставою до Спілки сирівцю (зголосилося вже кількадесять кандидатів). Спілка приготовила вже десяток своїх станиць (місця закупу) і заключила умову з кількадесятьма агентами до збирання й закупу сирівцю як у Галичині, так і на Волині, Підляшу й Поліссю. Зробила отже під цю хвилю все, що могла зробити, а тепер відзиваєтьси до рільників-селян, щоб її в її змаганню піддержали та не пустили ані клаптика сирівцю в чужі руки.

Михайло Качмар,
нач. дир. акц. спілки „Полотно“.

Театри.

Великий Міський Театр:
Субота 10-го, г. 7·30 веч. „Лякие“ з п. Турською-Бандровською.

Кіна.

„Аполльо“: „Безіменні герої“.
„Лев“: „Дикунка“.
„Оаза“: „Тітанік“.
„Палас“: „Ягоди вулиці“.
„Фатаморґана“. „Сповідь 16-літньої“.

УВО і замах на польського консуля в Празі.

Польська півофіціяльна Східня Агенція доносить з Праги під датою 8. XI. п. р. слідуюче: „Пражський щоденник „Експрес“ отримав лист, наданий в Данцігу і датований 4. листопада у Львові та заосмотрений печаткою української військової організації. УВО стверджує в листі, що вона не організувала замаху на консуля Любачевського, не видавала наказу виконати замах і про сам замах її не попереджено. — Спричинник замаху Пазюк ніколи не був і не є членом організації. Накінець лист стверджує, що число „Сурми“, найдене при Пазюкові, не друковане в Празі. — Редакція догадується, що є це спроба здезорієнтувати чехословацькі слідчі власти в справі замаху і додає, що доперва по закінченні слідства стане ясним відношення Пазюка до УВО.

•

З уваги на те, що вістка про замах Пазюка на польського консуля Любачевського в Празі була подана в сконфіскованому числі „Діла“ з дати 3-го листопада ч. 246. і що наші читачі наслідком того не могли з нею обзнайомитись, подаємо їм до відома, що слідує:

ПАТ подав, що дня 31. жовтня ранком 29-літній гімназ. абсольвент українець Микола Пазюк (роджений у Стопчатові, повіт Коломия) кинув під двері польського конзуляту в Празі фляшку з горіючою бензиною та вистрілив із револьвера до входячого саме до конзуляту польськ. консуля д-ра Тадея Любачевського. Пазюка арештували.

Ріжні вісти.

ЗАЯВА УКРАЇНЦІВ І БІЛОРУСІВ
у звязи з 10-літтям незалежности Польщі.

Дня 9. листопада зложено марш. сойму Дашинському письмо 30 послів і 11 сенаторів Українського і Білоруського Клюбів. У письмі цьому сказано: „У звязи із святом 10-ліття польської держави — українські і білоруські посли та сенатори в польських законодатних установах заявляють, що польська держава повстала завдяки цьому, що клич самовизначення народів підчас війни здобув собі право горожанства. Ми також витали би радо факт визволення польського народу як доказ, що ідея самовизначення є також у практиці здійснювана, одначе відроджена Польща не пошанувала основних прав самовизначення народів і прилучила часть земель українського і білоруського народів, які також змірили до своєї незалежности. Тому то ми, представники українського та білоруського народів у польських законодатних установах, не лише не можемо брати участи в святі істнування польської держави, яке улаштують м. і. польські законодатні установи, але при цій нагоді вважаємо конечним підчеркнути, що стоїмо незломно на становищі права самовизначення українського та білоруського народів на всіх етнографічних землях“.

Становище радикалів і комуністів.

Клюб українських радикалів постановив також відсунутися від святкування в дні 10. листопада, яке буде в соймі та сенаті. Яке становище займуть посли комуністичної фракції ще невідомо. Здається, комуністи також не візьмуть участи в святі.

СТАРОСТА ГРОДСЬКИЙ РАЙНЛЕНДЕР ІДЕ У ВІДСТАВКУ?

З варшавських міродатних кол повідомляють, що львівський гродський староста д-р Йос. Райнлендер переходить у найближчому часі у стан спочинку. Особа наслідника ще невідома. Це буде устійнене щойно після свят незалежности.

ЗАЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА В СТАНИСЛАВОВІ.

Дня 9. листопада особ. поїзд наїхав на залізничій стації в Станиславові на інший особовий поїзд. Було 2 тяжко ранених, а 26 потерпіло контузії; 6 кондукторів ранених.

ПУАНКАРЕ ТВОРИТЬ КАБІНЕТ.

Пуанкаре приняв місію утворення кабінету та скликав на нараду всіх міністрів із останнього свого кабінету, за виїмком Еріо.

МАНЮ ПРЕМІЄРОМ РОМУНІЇ.

Реґенційна рада поручила Маню створити уряд і до 10. листопада предложити лісту нових міністрів. Склад його буде, здається, такий: Маню, премієр і вн. справи, Вайда Воєвод, закорд. спр., Міхаляке хліборобство, Попович скарб, Юніян справедливість.

ВБИЙНИК ПРЕЗИДЕНТА МЕКСИКУ ЗАСУДЖЕНИЙ НА СМЕРТЬ.

В процесі проти вбийника президента Мексику Обреґона, Тореля, запав присуд, який засуджує його на смерть. Черниця, співобвинувачена в цьому процесі, засуджена на 20 літ тюрми.

НОВИНКИ

— **На покриття шкід,** заподіяних демонстрантами **в друкарні „Діла“** зложили: **сенатор М. Галущинський** 10 зол., Ол. Косаревська 2 зол., Пилип Швець 10 зол., Ст. Марцинюк 5 зол., Гриць Стеблівець 5 зол., Володимир Пешкін 1 зол., Ант. Гарківець 1 зол., Іван Фурсів 2 зол., Мих. Косаревський 10 зол. — На покриття шкід, заподіяних тимиж демонстрантами в **„Просвіті“ зложили громадяни з Підборець** (село недалеко Львова) 65 зол. і 50 сотиків, зароблених на ту ціль орхестрою. Читальня „Просвіти“ з Підборець пересилає на ту саму ціль 100 зол. і закликає всі читальні, аматорські гуртки і орхестри до таких самих датків на покриття шкід у „Просвіті“.

— **На політичних вязнів.** Д-р Дмитро Левицький замісць подяки за побажання складені йому з приводу його іменин складає на політичних вязнів 100 зол.

— **З Українського Наукового Інституту в Берліні** повідомляють нас, що дня 9-го п. м. відбувся там прилюдний виклад д-ра М. Гнатишака „С. Руданський як головний представник українського пізного романтизму“.

— **Напад на читальню „Просвіти“ на Замарстинові.** В неділю дня 4. листопада відбулося в читальні „Просвіти“ на Замарстинові представлення Шевченкового „Назара Стодолі“. На представленні, що пройшло з повним успіхом була маса народу. Коли представлення скінчилося і вся публика розійшлася домів, тоді якісь невідомі особи напали на читальню та повибивали в ній усі вікна. Хто це міг зробити не важко додуматися.

— **Страшний злочин.** У Делеєві біля Станиславова господар М. Мандзюка у приступі божевілля зарубав сокирою сина, синову та їх троє дітей і сам повісився.

— **Кохання з духами.** У селі Калинівці біля Ходорова дівчина Маланка Дзюник придумала сильний спосіб як позбутися свого нелюбого закоханого парубка Олек-

су Панькова. Казала йому доказати її свою сміливість і піти в захушну ніч на цвинтар засвітити на гробі мами дві свічки. Одночасно намовила другого парубка, ближчого свому серцю, щоби передягнувся на гробі за „духа" у білу скатерть. Паньків переляканий маревом в утечі заціпив за кільчастий дріт і покалічився так сильно, що лежить в шпиталі.

— **Муж, що забув представитись.** Подружа історія, що межує з трагедією і фарсою трапилась 40-літній львівській громадянці Шарльоті Моргенстерн, перекупці, яка вийшла з електричною швидкістю замуж за свіжого знайомого, молодого Іцка Грінберга з Варшави. На четвертий день після шлюбу до пані Шарльоти прийшов поліційний агент і витягнув зпід ліжка її мужа. Виявилось, що Грінберг був „організатором" кількох професійних злодіїв, які арештовані його видали. Коли пані Моргенстерн побігла на другий день на поліцію, щоби відвідати свого мужа, аж тоді пригадала собі, що не мала досі часу розпитати, яке є прізвище її мужа.

— **Львівська темна хроніка.** Передучора подавали ми звістку про темні операції почтового служачого, що крав з пакунків матерії, вчора суд розбирав крадіжі листоноша зі Знесіння Яна Нера, який фальшував підписи на переказах і гроші ховав до кишені. — 4 міс. дістав професійний злодій Скшипек, що приїхав на „гостинні виступи" з Варшави до Львова, де хотів відвідати рідню і вязницю.

— **Знайдено скарб** у селі Зашкові біля Львова на звичайній сільській дорозі (старі люди кажуть, що в тім місці була колись коршма). Скарб був закопаний у черепку, а що дорога ця веде стрімко в долину, то дощі її підмулили і таким чином скарб опинився на верху. Жінка, що його перша знайшла, мусіла його віддати місцевій жандармерії, яка, забираючи гроші, не списала ніякого протоколу і монет не перечислила. В такий самий спосіб постягала поліція старі монети від кількох інших осіб, які дістали їх „на памятку" від тої жінки або самі познаходили в болоті. Як довідуємося, скарб цей важив кілька кільограмів. Золоті і срібні монети, що були в ньому, походять з кінця 16-го і початку 17-го століття.

— **З циркової арени.** Єдине підприємство у Львові тріщить що-вечора від натовпу: цирк, де йде від місяця дужання змагунів. Останні дні змагань більше гарячкові, бо в них вирішується право до першої нагороди. Кількох дотеперішніх атлетів, після надто великої скількости невдач висортовані: львовянин Валюшевський, наддніпрянець Аксіонов, альзатець Кравс. Американець Бен Самсон зломив обойчик у боротьбі з велитнем Каршом; віденець Штайнбах після двох більших невдач відступив добровільно від дальшої участи. Зате на їх місце зявився несподівано наш славний земляк Гаркавенко, що приїхав з Америки. Він поклав там двічі Збишка-Циганевича. У львівських змаганнях виступає він що-вечора поза конкурсом за мистецтво, на умовах окремої премії за кожного покладеного змагуна. Один з перших кандидатів на мистецтво Штекер, чемпіон Польщі, захитаний у становищі на першу нагороду програною з Каршом (Гарц) і з Пошофом (Франкфурт), який має найбільші вигляди на це становище. Вчора підчас рішаючих змагань Штекера з Пошофом повторились гомінкі манїфестації з боку масово зібраної жидівської публики, яка виявляла свої симпатії Пошофові і демонструвала проти деяких незаконних хватів Штекера.

— **Багато гомону знечевя.** Слідство в справі викрадення дипльоматичних документів америк. журналістом Гораном дійшло в Парижі до несподіваної стадії. Слідчий суддя переслухував урядовця м-ства закорд. справ Де Нобле і журналіста Дельпланка, обвинувачених у співучасти в шпіонажі. Де Нобле заявив, що документи про французько-британське морське порозуміння мали і так бути призначені для преси і в його очах не були ніякою дипльоматичною тайною. Він дав їх переглянути Делпланкові, який прохав його дати йому матеріяли на цю тему, а коли вийшов на мент з бюра, Делпланк узяв їх до хати, так, що Де Нобле не запримітив цього. Офіційльні представники французького м-ства закорд. справ і морського м-ства заявили слідчому судді, що вони не вважають документів поданих до відома американської преси „тайними або звязаними з небезпекою для держави". Тим самим обвинувачення в шпіонажі тратить усю свою основу і процес буде імовірно припинений.

— **Рішні вістки.** Між ранішними підчас демонстрацій „Сталевого Шолому" в Вірцбургу з нагоди зїзду цієї організації, а також один з синів Вільгельма II. — Румунський король скінчив 7 літ і почав шкільну науку. — Англійський морський синдикат робить нову спробу, щоби добути з морського дна скарби, які потонули в 1588 р. з еспанською Армадою. — На домагання населення села Ірапа, де живе марсейський лікар д-р Бугра, що втік з каторги Гуяна, влада звільнила його з вязниці. — Англійський летун Крег, щоби побити світовий рекорд швидкости пролетів на гидроплянї 563 км. на годину. — Із Льондону йдуть звістки, що капітан Екенер має намір небавком вибратися в Індію на своїм „Цепеліні". — У Москві помер відомий учений проф. В. Е. Грум-Гржимайло. — Ватага альбанських бандитів напала на югославинське село, де вбили одну особу, а три ранили. — За останній фінансовий рік державний довг Спол. Держав зменшився на 842 міліонів долярів.

— **Куди веде кохання.** Працюючий на головній почті у Львові при переглядї пакунків 26-літній Маріян Мулька мав наречену, яка любила гарні матерії. Але ні вона ні її наречений не мали на це гроші. А що такі дорогі предмети можна було найти в ріжних почтових пакунках, Мулька розрізував їх і робив дарунки пані Олені Мазепі. Дарунки тягнулись так довго, аж закоханого джентельмена не потягли до вязниці на 4 міс.

— **Несмачна реклама.** Польське видавництво „Ренесанс" відоме з бібліотеки перекладів видало історичну повість Г. Олеховського п. з. „Вождь", якої героєм є маршал Пілсудський. На обгортці помістило видавництво рекламову оповістку, в якій віддає поклін постові Штафові за те, що він „заслужив собі на вдячність народу", бо вказав на Олеховського як на такого, що міг би таку повість написати. Тепер Штаф зі здивуванням відповідає на цю рекляму прилюдним листом і заявляє, що на приватний запит видавництва „Ренесанс" відповів, „що на його думку ніхто з „тузів" прози польської не міг би піднятись на замовлення мистецької праці. При цьому кинув мимохіть низку прізвищ у необовязуючій формі і на вибір автора повісти не мав найменшого впливу. Тому роля хресного батька в рекламовій оповістці припала йому зовсім незаслужено". Сучасні видавництва роблять своїми рекламовими методами медвежу прислугу письменникам і літературі.

— **Два самовбивства в родині Ротшильдів.** У Берліні отруїлась вероналем 71-літня баронова Ротшильд, вдова по банкирі. Разом з нею помер її син Ганс Мозер-Ротшильд, бувш. старшина гвардії. Це подвійне самовбивство спричинене матеріяльною скрутою. Молодий Ротшильд мав стільки довгів, що йому зафантували всі меблі. Його мати вийшла вперше за австр. старшину Мозера. Ганс був такий випещений, що розкидав гроші на всі боки. Пропутавши майно, він жив коштом своїх знайомих і ріжних крутіїств. Недавно він видав свої спомини, якими шантажував бувших приятелів. Там оповідав він і про своє подружа з віденською оперетковою „дівою", якої мужа вбив у поєдинку, а за що викинули його з гвардії. У Парижі торгував він ріжними орденами як „гофмайстер папи римського" граф Мозер Де Вейга. Мозер-Ротшильд мав у щораз більші довги, а коли прийшла катастрофа він заявив своїй мамі, що застрілиться. Вона не пережила сорому і отруїлась.

До Молочарських Кооператив і їх Членів.

Доходять до нас відомости, що в звязку з послідними демонстраціями у Львові і шкодами, спричиненими в Маслосоюзі, поширюють вороги нашої кооперації фальшиві вісти, немовби це припинило діяльність „Маслосоюзу". Ці відомости є зовсім безпідставні. **Діяльність Союзу ведеться на дальше зовсім правильно без перерви.**

Шкоди, які поніс Союз, сподіємося легко покрити при помочі збільшеної доставки набілу наших кооператив.

В слід за цим взиваємо всі наші кооперативи, з окрема ті, які ще стояли осторонь своєї організації, щоби все своє масло слали тільки до своєї Централі. Кооперативи у свою чергу подбають, щоб ані одна літра молока не пішла поза наші кооперативні молочарні, а тоді не тільки не відчуємо нанесеної нам шкоди, а навпаки через збільшені обороти обнизяться адміністраційні втрати і піднесеться виплати членам за молоко.

Просимо всіх свідомих Громадян — кооператорів прийти в тій справі з енергійною поміччю своїй Централі, щоби вона стала ще у двоє сильнійшою як є.

Дирекція „МАСЛОСОЮЗУ".

905

Дописи.

БЕРЕЖАНЩИНА. (Лугове Свято в Ценеві.) Дня 14. X. ц. р. відбулося Лугове Свято в Ценеві. Луг приготовив Свято як слід. Уставлено 3 тріюмфальні брами, а на громадській площі збудовано підвищення, яке окрашено зеленю і жовто-блакитними прапорами. На Свято прибули, не зважаючи на дощ зі снігом, Луги з Гиновичів, Бишок, Конюх, Потока і Вибудова. По відправленню панахиди по полеглих рушив похід до місцевої читальні, бо на дворі була страшна непогода; серед співу народніх пісень чекали всі, чи може дещо на дворі успокоїться. Коли дощ не перестав падати, рішено Свято відбути в салі. Оркестра почала грати національний гимн, та в тій хвилі увійшли постерунковi й зажадали опорожнення салі, бо Свято на основі дозволу мало відбутися на площі. Тоді лугові т-ва серед непогоди вийшли на площу. По рефераті про організацію молоді слідували вправи Луговиків і Луговичок. До вправ стануло 249 Луговиків і 74 Луговичок. Не зважаючи на сніг, дощ і страшне зимно, настрій був якнайкращий. Виконано всі лугові вправи. По вправах дефіляда закінчила Свято.

З ПОЛІСЬКОЇ ЗЕМЛІ. (Українська читальня „Просвіти" в м. Кобрині влаштовує свято Івана Франка.) Дня 4-го листопада ц. р. відбулася важна й на нецький випадок небуденна подія. Полісся влаштувало свято Франка. Є це видимий знак щораз більшого наближування до себе частин української землі, що зростали досі в ріжних культурах. Повітове місто Кобринь лежить у віддалі яких 50-ти км. на північний-схід від Берестя, що є сьогодні головним містом на території поліського воєвідства. Це місто, з давніх давен навкола і завжди найбільше української національної свідомости. Як тільки повстало в м. Бересті товариство „Просвіта", так у Кобрині і в повіті відкривають читальні й бібліотеки. Одну з кращих читалень бачимо в самому Кобрині. Тутже в Кобрині повстають перші зав'язки кооперативної організації. — Читальня поміщується при вул. Кобринській ч. 10. у винайміленому домі. Дві кімнати утримані в порядку, прикрашені картинами. На стінах оповістки, гасла то-що. Тут бачимо більшу шафу з книжками. При читальні працює від кількох місяців інструктор, що отовчує своєю опікою працю в повіті. Він веде при читальні хор і драм. гурток. Цей останній дає вистави в місті, виїздить також до сусідніх місцевостей (м. Жабинка, то-що). — Наші читачі мусіли звернути увагу на оповістку в „Ділі" про свято Франка в Кобрині. Воно відбулося згромаджуючи понад півтисячі учасників, головно селянської молоді. Старших громадян мало. Цей образок характеристичний взагалі для земель давньої царської займанщини. З гостей бачимо голову берестейської „Просвіти" п. Крижанівського, директора українського банку п. Соловія й голову львівської „Просвіти" п. М. Галущинського, якого запрошено з рефератом на це свято-академію. На програму академії склалися: вступний привіт освітнього інструктора п. С. Наумюка, згаданий вище реферат, співи місцевого читальняного хору та деклямації. Крім деклямації „Каменярів", яку виголосив старий вже член читальні, решта декляматорів це діточа сільська молодь (хлопчики і дівчатка). З жалем приходиться зауважити, що відспівів хору одної зі сільських читалень тому, що керовник хору захорів. Свято пройшло дуже симпатично. Авдиторія вдячно прийняла наслідки праці тих, що виступали. А зовсім певно, що слова обох промовців на академії чимало причиняться до затіснення взаїмовідносин нашого громадянства в ріжних кутках нашої землі. У звязку зі святом мала відбутися публична збірка на будову власного дому. Старосто заборонило її з огляду на львівські події(!). Так само не одержала читальня дозволу на виставу на день 7-го листопада. Після академії до відходу поїзду, що мав відвезти гостей, зійшлися на спільному обіді члени хору, ради читальні та гості.

Очевидець.

Нові книжки й журнали.

Богдан Лепкавський: МЕТОДИКА УСТНОГО І ПИСЬМЕННОГО СТИЛЮ ДЛЯ ВСІХ ШКІЛ. Додаток: Збірка практичних задач. Львів, 1928. Накладом М. Матвійчука.

НАША КНИГА. Альманах „Жіночої Долі" на рік 1929. [illegible] з додатком календаря на рік 1929. Накладом Редакції часопису „Жіноча Доля". [illegible] Альманах без календаря і [illegible] Коломия, 1928. Альманах [illegible] обіймає 200 ст. Стрічаємо в нім [illegible] авторів: І. Кравченко, О. Кобилянська, [illegible] Д. О. Коппер-Бзівська, [illegible] Н. Королева, К. Гриневичева, М. Крушельницька, [illegible] І. Величко, К. Чертенко-Косинська, [illegible] С. Овчинник, [illegible] Р. Королів-Старий, [illegible] М. Омельченко, [illegible] Мазуренко, О. Кисілевська, [illegible] М. Павлюк, [illegible] О. Федь-Стефанишина, [illegible] д-р Н. Ганкевичева, [illegible] Кисілевська [illegible]

„НОВА ХАТА", журнал для плекання [illegible]

вищьої культури. Львів, 1928. Ч. 11. за листопад. Рік IV. Зміст: У. Кравченко: Ґіан мовлять; К. М-ва: Анна Павлик; О. З.: Виставка артистичних виробів; І. Гуцулків-на: Конгрес людового мистецтва; К. Малицька: Моє знакомство з М. Грінченковою; М. Рудницька: Два конгреси; К.: Жінка та краса; Моди; Ручні роботи; Г. Ф.: Кімнатні квіти зимою; З. Мірна: Раціоналізація хатнього життя; Приписи; Веселий кутик. Ілюстрації.

„СВІТ“, ілюстрований журнал. Ч. 19/20. Рік IV. Львів, жовтень 1928. Зміст: М. Рудницький: Публика; В. Пачовський: Розгублені зливи; В. П.: Т. Вацик; О. Олішник: Вихрест; Український театр; П. Орешин: Поезії, пер. В. Щурат; Рада-Рода: З мудрощів Сходу, пер. К. Бобикевич; З життя Шаляпіна; К. Чута: Стогін Закарпаття; І. Камінський: Тайна одної експедиції; Сліди минулого; Звірята злочинці; В. Овченко: Два листи; Г. Павлик. В. Дорошенко: Акад. К. Студинський; М. Лермонтов: * * * пер. І. Стахничий; І. Атаманюк: З підвечірних акордів; Е. Гуцайло: Дива людського ума; Ювилей дворівської гімназії; Ю. Савоскін: Батько Викрута — фейлетон. Веселий кутик. 26 ілюстрацій.

„СВІТ ДИТИНИ“ журнал для дітей, число 11. за листопад 1928 р.

„ЗИЗ“, журнал сатири і гумору, число 15. з 1. листопада 1928.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

На „Рідну Школу“ зложили ВП.: Службовики „Центросоюза“ Львів надзвичайний даток 397·18 зл. як одноденний заробіток; Пов. Союз Кооп. Жовква 30 зол.; Корпорація Укр. Студ. „Сян“ в Кракові 25 зол. в десяту річницю проголошення Української Держави і кличе всі студентські ідеольогічні організації; Кооп. „Самопоміч“ в Михнівци 20 зол.; Кооп. „Гаразд“ в Бистрім 5 зл.; Кооп. „Будучність“ Тернопіль 81·95 зл.; Кооп. „Відродження“ Грабовець 100 зл.; Повіт. Союз кооп. в Підгайцях 200 зл.; Кооп. „Надія“ Середне 20 зл.; Кружок „Р.Ш.“ Барані Перетоки 25 зл. збірка в церкві; парох. Уряд Маріямпіль збірка 9·30 зл.; Чит. „Просвіта“ Лозівці 14·85 зл.; Тома Годовацький Майдан 30 зл. збірка з нагоди іменин і діточого представлення; о. Іван Райтарівський Сороки 17 зл. з акафисту; Кооп. „Відродження“ Рибники 17·85 зл.; Каса Стефчика Станькова 10 зл.; Секція географів при Укр. Студ. Громаді Краків 30 зл. з нагоди габілітації і першого викладу на Яґай. Унів. доц. д-ра Кубійовича географії України; Укр. Студ. Громада Краків збірка 56·66 зл.; Кооп. „Згода“ Мостище 25 зл.; о. Ф. Згорнякевич Хревт 12 зл. збірка в часі візитації канон. в Скородцім; о. Николай Садовський Глиняни 30 зл. від деканату; Ольга та Іван Оліжинський Коломия 10 зол. замісць вінця на могилу бл. п. Олени Стефановичевої; д-р Валеріян Банах Надвірна 30 зол.; Кооп. „Наша Сила“ Орів 10 зол.; Кооп. „Любов“ Рудащі 25 зол.; Кооп. „Відродження“ Ляцьке Шлях. 30 зол.; Марія Лисова Львів 10 зол. замісць цвітів на домовину бл. п. Марії Солтисової; Микола Островерха Перегінсько 25 зол. передвоєнна збірка; Кооп. „Господарська Поміч“ Лодина 10 зол.; Уряд парох. Соколівка 10.50 зол.; Уряд декан. Войнилів 14 зол.; священики підкамінецького деканату 14 зол.; Чит. „Просвіти“ Паркач 31 зол.; о. Евст. Качмарський Славсько 20 зол.; Т-во кред. в Глинянах 100 зол.; Секція студенток Україн. Студ. Громади Краків 50 зол., дохід з чайного вечора; Чит. „Просвіта“ Розгадів 5.50 зол. з нагоди Лугового Свята; „Союз Українок“ Бучач 50 зол. — Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа. 903 1-1

На „Рідну Школу“ зложило Товариство „Бандурист“ при українській гр. кат. Церкві у Форт-Віліям, Канада, квоту 75 долярів, на яку зложили свої датки Вп. П. члени: Петро Чичка 5 дол., Й. Ковальчук 2 дол., та по 1 дол.: Д. Стадник, Н. Солтис, П. Довбенко, В. Дячик, П. Гайовський, М. Жиромський, П. Зелений, В. Мазуркевич, Іґн. Вахуткевич, М. Самборський, Г. Солтис, В. Петрунин, А. Завацька, О. Ситник, по 50 ц.: С. Ковальчук, В. Мартинюк, І. Гриців, І. Затульський, Г. Процишин. — Усім Вп. П. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа „Рідної Школи“. 903а) 1—1

Відозва. Щоби громадянство допомогло Товариству „Рідна Школа“ в теперішній його фінансовій скруті розіслала Головна Управа „Рідної Школи“ в місяці жовтні чеки з проханням о присилання датку на „Рідну Школу“. Дотепер тільки невелика горстка відгукнулася на наш поклик та переслала датки, більшість однак остала байдужою. Тому, що фінанси Товариства не тільки що не поправилися, але що Товариство внаслідок звісних подій понесло великі шкоди, просимо всіх, хто одержав чеки, повпівнити їх долярами „Рідній Школі“. Рівночасно взиваємо всі Кружки „Рідної Школи“, які переводили осінню збірку, щоби негайно повідомили Головну Управу о висліді переведеної збірки. — **Головна Управа „Рідної Школи“.**

Подяка.

Неумолима смерть забрала нам дня 19 жовтня ц. р. Нашого Найдорожчого Мужа, Татуська і Дідуся бл. п. **ЛЬВА ЛЕВИЦЬКОГО.** Вернув він в травні з Острова коло Познаня (куди загнала Його недоля на становище судді) на Рідну Землицю лічитись з важкої серцевої недуги. Не довелось Йому мимо всяких зусиль вернути до здоровля, щоби, як бажав собі горячо, прожити ще для своїх найближчих і відітхнути по злиднях на заточенню. Воля Божа, не судилось. Розради у тім страшнім горю ми не в силі найти, однакож оцінюємо з великою вдячною всі зусилля Родини, Приятелів і Знайомих нашого Найдорожчого Покійного, що у ту тяжку хвилю старались злагодити наш біль. В першу чергу складаємо щиру подяку Високопреподобному Отцю Канонікові Лопатинському, Товаришеві Дорогого Покійника, за провід у похоронах, як рівнож Всч. ОО. Василеві і Дзедзикові. Як на спомин перебутих років на еміґрації прощали Покійного Всч. ОО. Застирець і Лицитняк. Дуже велику подяку складаємо Впр. О. Деканові Мосорі зі Сколього, котрий попращав Нашого Найдорожчого якнайгарнішими словами. Зелена Верховина, цей улюблений Куток Покійного, прибула в депутації, щоби відпровадити на вічний спокій Нашого Найдорожчого. Щира подяка Вам, ВПоважані, за це, чудовим хорам і цілому Вп. львівському Громадянству за численну участь в похоронах „Щире Спаси-Біг“.

ЖЕНА, ДІТИ І ВНУКИ.

Львів, в жовтні 1928. 905-1-1

Подяку

складаю цею дорогою Вп. П. Д-рові Ол. **Подолинському,** акушерові і спеціялістові жіночих недуг, ординуючому у Львові, вул. Більчевського ч. 10, I. пов., за вмілє, надзвичайно совісне, а зовсім безінтересовне лічення моєї дружини підчас її недуги.

Д-р ІВАН ХОМА.
лікар у Ст. Самборі.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.